

9. 06. 2021 **Moj dom - priloga Dnevnika**

Stran/Termin: 30

Naslov: 7-čutni muzej starih lesarskih rokodelskih poklicev

Naklada: 98.073,00

Avtor: Vesna Levičnik

Površina/Trajanje: 589,74

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Gesla: MAŠA JAZBEC

Muzej Lesarius

7-čutni muzej starih lesarskih rokodelskih poklicev

BESEDILO IN FOTO:
VESNA LEVIČNIK

Na Veliki Preski, Polšniku nad Litijo, so konec lanskega leta odprli Lesarius, 7-čutni muzej starih lesarskih rokodelskih poklicev, ki je nastal na pobudo Centra za zunanjo ureditev in drugih partnerjev istoimenskega projekta Lesarius.

Projekt je bil podprt s sredstvi evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja prek LAS Srce Slovenije. Tudi zahvaljujoč boljši epidemiološki sliki in milejšim ukrepom Petra Kos in Jože Kos kot ključna snovalca projekta vabita, da jih obiščete.

Prvo poglavje

Lesarius, ki predstavlja pomembno pridobitev tako za Veliko Presko, občino Litija in tudi za celotno območje LAS Srce Sloveni-

Srce muzeja so delovne mize, pravijo ji ponk, kjer obiskovalci vpnejo les in ga začnejo obdelovati.

Jože Kos na ročni stružnici prikazuje njeno uporabo.

je, je le prvo poglavje razvojne vizije Lesena doba 2020–2050. Nosilec projekta, ki je bil sofinanciran iz evropskega kmetijskega sklada in v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020, je Center za zunanjo ureditev, vodenje projektov in izobraževanje, kot partnerji pa so k projektu pristopili družinsko podjetje Mizarstvo Kos, Turistično društvo Polšnik, Vinogradniško društvo Štuc Šmartno. »Vesel sem, da lahko rečem, da je projekt nastal v sodelovanju s podjetniškim sektorjem, lokalnim okoljem in lokalnimi viri,« je pogovor o začetku projekta začel Jože Kos, ki je na Veliki Preski 1 tudi postavil družinsko podjetje za načrtovanje in izvedbo lesenih izdelkov za zunanost. »Celotna zgodba lesene dobe temelji na našem slovenskem gozdnem področju. Govorimo o dediščini, o tem, kako so bili nekoč ljudje bistveno bolj povezani z gozdom, z naravo na splošno. O tem, kako so rokovali s prvinskim orodjem, a hkrati izdelovali izjemno kakovostne izdelke,« je povedal in dodal, da si ljudje take izdelke želijo tudi danes. »In prav vsi rokodelci, ki jih predstavljamo v našem muzeju, so bili

Petra Kos, ki je zadolžena tudi za izvajanje programa v muzeju, je večša ročnega obdelovanja lesa.

izhodišče za industrijo, ki je nastala pozneje in se razvija še danes.«

Nekoč s kovčkom na domačijo

To so bili kolarji kot začetniki avtomobilske industrije. Tesarji, ki so izdelovali kozolce, lesene hiše – obrt, ki jo danes imenujemo industrija lesenih hiš. Mizar je s kovčkom v roki prišel do domačije in iz lesa na njihovem domu izdelal zibelko, krsto, tudi sobno pohištvo. Danes imamo 2000 vrhunsko tehnološko opremljenih delavnic, kjer pohištvo nastane na popolnoma drugačen način.

»V muzeju predstavimo pletarje, ki so še edini ostali zvesti stari obrti. Posebno poglavje so sodarji, tudi rezbarji in strugarji, ki smo jim prav tako namenili del prostora pri nas,« je povedal Kos in hkrati dodal, da so v muzeju, ki so ga poimenovali 7-čutni muzej, vse te obrti želeli pokazati in približati na drug, sodoben ter interaktiven način.

Dotakni se lesa in mu prisluhni

»Skratka, drugače kot v drugih muzejih, kjer so table z opozorilom: ne dotikaj se. Pri nas je vse obratno, saj želimo, da obiskovalci vzamejo v roke orodje, žago, dleto, vrtal-

Aplikacija, ki na vsakem pultu pokaže, čemu je nekoč služilo orodje.

nik in kladivo. Da stopiš do delovne mize, pravimo ji ponk, da vpneš les in ga začneš obdelovati,« je povedal sogovornik in izpostavil, da pri tem doživiš tisti zvok orodja, vonj lesa, ki ga tudi otipaš. »Klasičnim petim čutom smo s tem dodali dva nova – čut za les in intuicijo.«

Med sprehodom po dobrih 400 kvadratnih metrov velikem muzeju, ki je razdeljen na tri dele – drevesnica, igralnica in delavnica, začutiš moč lesa. »Les je nekaj, kar smo v današnjem svetu modernih materialov izgubili,« je na ugotovitev pristavil sogovornik in popeljal mimo 50 razstavljenih drevesnih vrst. Omenil je, da jih 21 še manjka, saj imamo v Sloveniji registriranih kar 71 drevesnih vrst. Predstavitev dreves so prepletli s Kelti, ki so bili izredno povezani z drevesi. Kot razloži Kos, so vse naše osebnostne lastnosti primerljive z drevesnimi. Človeka, ki z obema nogama trdno stoji na tleh, lahko primerjamo s trstiko in njenim globokim globokim koreninskim sistemom. Ob vsakem vzorcu lesa je tudi QR-koda, ki pove več o drevesu. »Prek QR-kode obiskovalec muzeja dobi vse potrebne podatke o drevesu. Tukaj smo sodelovali z Jožetom Prahom iz Zavoda za gozdove Slovenije, slikovni material je pripravil Leon Kernel, inženir gozdarstva iz Srednje goz-

moj dom

darske in lesarske šole Postojna,« je povedala Petra Kos, ki nekako bdi nad programom Lesariusa, in dodala, da ne glede na to, da so otroci veliko časa pred računalnikom, potrebujejo le priložnost, da telefon in tablico spustijo iz rok in primejo v roke orodje.

Tudi za »novodobne rokodelce«

In temu tudi služi njihova delavnica. Na vsakem delovnem pultu so orodja za ročno obdelovanje lesa, prav tako pa prek aplikacije »novodobni rokodelci« dobijo vse po-

trebne informacije, čemu je nekoč služilo orodje in kako se z njim ravna. »Aplikacijo smo pripravili z dr. Mašo Jazbec iz Društva Trbovlje Novomedijsko mesto, ki se ukvarja prav z novimi tehnologijami. Seveda pa je ves čas obiska, za zdaj je muzej odprt po predhodni najavi, v muzeju prisotna oseba, ki lahko vodi ali pomaga.«

Igriva, kot pove že samo ime, je tudi igralnica. Tu so razstavljene številne igrače, ki jih izdelujejo specializirana podjetja po Sloveniji. »Otroci prek igre razvijajo določene čute in spoznavajo les kot material,« je razložila Petra Kos, mama Breda, ki je prav tako vpeta v družinsko podjetje, pa je pokala na strop pred vhodom v muzejski del, ki ga krasijo lesene piščali: »V projekt 1000 piščali, ki smo ga imeli leta 2011 ob naši 20. obletnici, smo vključili vseh enajst slovenskih lesarskih šol. Dijaki so se izredno potrudili.«

Jože Kos je ročno nabrusil list žage.

V drevesnici je trenutno predstavljenih 50 vrst lesa.